

สงครามทางการค้าสหรัฐอเมริกา-จีน:
ปฐมเหตุ การต่อสู้แข่งขันและผลกระทบ¹
The US-China Trade War:
Its Causes Competitions and Impacts

ภุชญา ไวสำรวว^{2*} และรังสรรค์ สุคำภา³
Krisana Vaisamruat^{2*} and Rangsan Sukhampha³

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการวิจัยจับตามหาอำนาจสหรัฐอเมริกา: นโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง สังคมและสิทธิมนุษยชน” โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

² รศ.ดร., อาจารย์พิเศษ กลุ่มวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240

³ อ., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ สระแก้ว 27000

¹ This article is a part of the larger research project on “Superpower Watch Project: US Foreign Policy toward Asia Pacific Region concerning Trade and Economy, Security Policy, and Human Rights” funded by Thailand Research Fund (TRF)

² Assoc. Prof. Dr., A professor emeritus at the Department of International Relations, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok, 10240, Thailand

³ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Sa Kaeo, 27000, Thailand

* Corresponding author: Kriska50@gmail.com

(Received: February 21, 2020; Revised: October 24, 2020; November 27, 2020)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ปฐมเหตุแห่งสงครามการค้า การต่อสู้แข่งขันรวมถึงผลกระทบจากนโยบายสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาต่อจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารและอดีตผู้บริหารระดับสูง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในกระทรวงการต่างประเทศ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Think Tanks ต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศมหาอำนาจที่เกิดขึ้น อาจมองว่าเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วสงครามทางการค้าที่เกิดขึ้นเป็นเพียงอาการทางการเมืองที่แสดงออกมา ซึ่งเผยให้เห็นถึงปัญหาความไม่สมดุลทางอำนาจระหว่างประเทศมหาอำนาจด้วยกันและมีการท้าทายซึ่งกันและกันไปมา เห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ตั้งกำแพงภาษีและทำสงครามทางการค้าต่อจีนเพื่อยืนหยัดเป็นหนึ่งในเวทีโลก หรือปรากฏการณ์เงินฝางและแข็งแกร่งขึ้นด้วยยุทธศาสตร์ “การผลิตในจีน” รวมถึง ความไม่ตรงไปตรงมาและวิธีปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมกับประเทศคู่ค้า ทำให้สหรัฐอเมริกาจำต้องตอบโต้ด้วยกำแพงภาษี เพื่อกดดันให้จีนหวนกลับมาซื้อพันธบัตรของตลาดทางการเงินใหม่ การต่อสู้แข่งขันได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างกว้างขวาง

คำสำคัญ: สงครามการค้า, ความสามารถในการแข่งขัน, สหรัฐอเมริกา, จีน

Abstract

This research paper explores the preliminary causes, fierce competition and its impacts from the ongoing phenomenon of the US-China Trade War. This qualitative research employed document analysis and in-depth interviews with key informants both domestically and internationally, comprising executives and former senior executives, government officials in the Ministry of Foreign Affairs, various Think Tanks and stakeholders from trade, investment, export business, agriculture, and real estate sectors. The findings reveal that the argument on the trade war between the superpowers is not only reflecting the international economy and trade matter. In reality, the ongoing trade war is just a political symptom that exposes the imbalance of power the two superpowers challenged. It can be seen from Donald Trump's administration sets up a tariff wall and waging a trade war against China to maintain its status quo. Ambitious rising China with 'Made in China' developmental strategy, including the US's claims on China's unfair trade practices and intellectual property theft, Trump's administration decided to set the tariff wall toward China to renegotiate the new trade deals. Undeniably, the trade war has widely impacted the global economy and ASEAN countries.

Keywords: Trade War, Competitiveness, US, China

บทนำ

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาพรรคการเมืองอย่างพรรครีพับลิกัน (Republican Party) และพรรคเดโมแครต (Democrat Party) สนับสนุนให้สหรัฐอเมริกาเข้าไปมีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ตามแนวคิดนานาชาตินิยม (internationalism) และถือว่าเป็นยุทธศาสตร์หลักของประเทศเสมอมา แต่หลังจากโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนที่ 45 กลับพยายามนำเสนอบางอย่างที่แยกทางและแตกแถว และแตกต่างจากสิ่งที่ดำเนินอยู่ ผิดแผกจากฉันทามติหลัง ค.ศ. 1945 (post-1945 consensus) ทรัมป์มองว่า นโยบายต่างประเทศเป็นเรื่องของเกมที่มีผู้แพ้ผู้ชนะ (zero-sum philosophy) นโยบายต่างประเทศเป็นเรื่องการได้มาซึ่งชัยชนะหรือการได้เปรียบประเทศอื่น ๆ เท่านั้น ซึ่งเป็นการสร้างความสับสนเกี่ยวกับแนวคิด ระเบียบโลกแนวเสรีอย่างรัฐบุลลิตก่อน ๆ ดำเนินการต่อกันมา ก่อให้เกิดคำถามมากมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐอเมริกา และระบบระหว่างประเทศที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลัง

โดยภาพรวมสหรัฐอเมริกาในยุคทรัมป์ มียุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เห็นได้จากอุดมการณ์ทางการทหารที่เชื่อว่า ตนสามารถเข้าไปควบคุมและแสดงให้เห็นความเหนือชั้นกว่าในสนามรบ (full spectrum dominance) ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้โดยตลอด เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นในทางปฏิบัติของนโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ว่า ต้องการอำนาจไว้ซึ่งความเป็นหนึ่งของโลก เป็นผู้นำในเกือบทุกด้าน ต่อมาในศตวรรษที่ 20 หลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลง งานเขียนเรื่อง The End of History ของ Francis Fukuyama อธิบายว่า การสิ้นสุดสงครามเย็นใน ค.ศ. 1991 ถือว่าเป็นชัยชนะสูงสุดของลัทธิเสรีนิยมประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ในยุคทรัมป์ เกิดขึ้นท่ามกลางบริบทแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นระหว่างสามประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา จีนและรัสเซีย โดยสหรัฐอเมริกามองว่า จีนและรัสเซีย ล้วนเป็นคู่แข่งที่น่าหวาดระแวงทั้งสิ้น ในทางยุทธศาสตร์แล้วสหรัฐอเมริกาไม่ควรที่จะทะเลาะกับรัสเซีย เพราะอาจจะเจอศึกสองด้าน อย่างไรก็ตาม อีกมุมมองหนึ่งมองว่า ทั้งจีนกับรัสเซียอยู่ทีมเดียวกันอยู่แล้ว ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงควรหันมาให้ความสำคัญกับพันธมิตรนาโต้ (NATO) ทั้งในแถบถิ่นยุโรปและเอเชีย โดยทั้งจีนและสหรัฐอเมริกามีจุดอ่อนทางเศรษฐกิจ รัสเซียมีจุดอ่อนเรื่องความมั่นคงด้านน้ำมัน

จากความร่นถอนทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาถึงขนาดมีผู้เรียกยุคนี้ว่า “เอเชียยุคหลังสหรัฐอเมริกา” (Post-US Asia) อันเป็นคำที่พยายามอธิบายปรากฏการณ์ที่มหาอำนาจทั้งหลายต่างมุ่งหน้าสู่เอเชียและพยายามหวนกลับมาเห็นคุณค่าและความรู้ความสามารถ ความเชื่อมั่นในตัวเองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ที่ลุกขึ้นยืนผงาดโดยมีจีนเป็นหัวรถจักรหรือที่เรียกอีกอย่างว่า “เอเชียนิยม” (Asianism) อันเป็นภาพที่ช่วยอธิบายและทำความเข้าใจการถอยร่นของสหรัฐอเมริกาจากเอเชียในยุคทรัมป์ และการเปิดศักราชใหม่ของยุคเอเชียนิยม หรือเอเชียตะวันออก (East Asia) โดยมีจีนผงาดขึ้นเป็นจำเริญและแข่งหน้าญี่ปุ่นขึ้นเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของโลก [1] จากภาพที่กล่าวมา สหรัฐอเมริกาจึงเห็นว่า ควรที่จะหาวิธีการหยุดยั้งความเติบโตและผงาดขึ้นมาของจีน และมองว่าการที่จีนงอกงามเช่นนี้ได้สืบเนื่องมาจากการที่จีนเอาเปรียบทางการค้าและมาตรการที่ไม่ตรงไปตรงมาต่อคู่ค้า ศักยภาพในการผงาดขึ้นและแข่งหน้าสหรัฐอเมริกาของจีนมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน จึงบังเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ปฐมเหตุแห่งสงครามการค้า การต่อสู้แข่งขันในสนามสงครามทางการค้าและผลกระทบต่อจากนโยบายสงครามทางการค้าระหว่าง สหรัฐอเมริกาต่อจีน ในมิติของการต่อสู้แข่งขันระหว่างกัน รวมถึงผลกระทบและแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นทั้ง ปรากฏให้เห็นได้และสิ่งที่อาจเกิดขึ้นแบบคาดไม่ถึง

ระเบียบวิธีการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ดำเนินการโดยใช้วิธีการผสมผสาน โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่หลากหลาย (non-structural theory or analytical method) และแนวทางการศึกษาแบบ สหวิทยาการ (interdisciplinary) โดยวิเคราะห์ผสมผสานแนวคิดเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy) ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) และความมั่นคง แนวใหม่ (Non-traditional Security) เป็นต้น โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดย ศึกษาจากเอกสารขั้นต้นและชั้นรอง ตำรา งานวิจัย บทความวิชาการทั้งในและต่างประเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารและอดีตผู้บริหารสูงสุด เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ในกระทรวงการต่างประเทศ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง Think Tanks ต่าง ๆ ภาครัฐกิจการค้า การลงทุน ธุรกิจส่งออก ธุรกิจการเกษตรและอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการ ทำความเข้าใจนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาสมัยรัฐบาลทรัมป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การต่อสู้แข่งขันทาง เศรษฐกิจและทำสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน ในประเด็นเกี่ยวกับต้นเหตุแห่งสงครามการค้า ปรากฏการณ์การต่อสู้แข่งขัน และผลกระทบที่ตามมา เป็นต้น

ผลการศึกษา

ปฐมเหตุแห่งสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน

การทำความเข้าใจสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่กำลังครุ่นอยู่ในปัจจุบันนั้น จำเป็นต้องสืบเสาะต้นตอสาเหตุแห่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การทำความเข้าใจย้อนกลับไปในอดีตจึงมีความ สำคัญอย่างยิ่งยวด ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนนั้น มีอยู่หลากหลายประเด็นมาก ณ ที่นี้จะกล่าว ถึงความขัดแย้งแข่งขันในสงครามการค้าระหว่างทั้งสอง แต่อาจมีความเชื่อมโยงกับประเด็นอื่น ๆ ด้วย ก่อน ที่จะมีการประกาศตั้งกำแพงภาษีระหว่างทั้งสองประเทศ ได้มีปฏิกริยาจากทรัมป์ กล่าวตำหนิต่อวิธีการปฏิบัติ ทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมของจีนต่อสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ก่อนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีใน ค.ศ. 2016 แต่การสืบทราบแนวนโยบายการค้าของจีนที่ไม่เป็นธรรมในรายละเอียดนั้นเกิดขึ้นอย่างจริงจังใน ค.ศ. 2017 จนนำไปสู่การตั้งกำแพงภาษีต่อสินค้าจีนคิดเป็นมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์ และจีนก็ดำเนินการตอบโต้ด้วย วิธีการเดียวกัน จนกระทั่ง ทั้งสองประเทศมีข้อตกลงชะลอการตั้งกำแพงภาษีใหม่ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2018 เป็นเวลา 90 วัน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเจรจาใหม่อีกครั้ง แต่มีแนวโน้มว่า จะไม่มีความคืบหน้าและเป็นผล แต่อย่างไร [2]

อันที่จริงแล้วความไม่ลงรอยกันระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนนั้นมียุ่ก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามทางการค้าขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากที่นายปีเตอร์ นาวาร์โร (Peter Navarro) ผู้อำนวยการนโยบายอุตสาหกรรมและการค้าประจำทำเนียบขาว ภายใต้รัฐบาลทรัมป์ พยายามนำเสนอตัวเลขสถิติการเสียเปรียบทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนจนนำไปสู่การกำหนดนโยบายตั้งกำแพงภาษีขึ้นมา ในตอนต้นสหรัฐอเมริกานั้นแจ้งเพียงแค่ว่า สิ่งที่ต้องดำเนินการนี้เป็นเพียงมาตรการปกป้องทางการค้าล้วน ๆ ชาวอเมริกันโอนถ่ายความมั่งคั่งสะสมหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐไปยังดินแดนโพ้นทะเล และเกิดการขาดดุลการค้ามากขึ้นทุกปี ประเทศคู่ค้าของสหรัฐอเมริกาใช้เงินเหล่านั้นในการซื้อสินค้าและบริการ ซื้อสินทรัพย์ในตลาดพันธบัตรของสหรัฐอเมริกา ดังนั้น นายปีเตอร์ นาวาร์โร จึงได้ให้ความเห็นว่า ถ้าหากสหรัฐอเมริกาดำเนินการอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้เงินหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ถูกโอนถ่ายไปอยู่ในมือของชาวต่างชาติ และใช้เงินนั้นกลับมาซื้อสินค้าและบริการของสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากมีข้อถกเถียงอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า 7 เดือน ผู้แทนทางการค้าสหรัฐอเมริกา (U.S. Trade Representative--USTR) โดยนายโรเบิร์ต ไลท์ไฮเซอร์ (Robert Lighthizer) ให้ความเห็นว่า สหรัฐอเมริกาเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก ซึ่งเป็นผลจากการที่จีนขโมยเทคโนโลยีทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทสัญชาติอเมริกัน รวมถึง ประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ที่จีนกำหนดให้บริษัทต่างชาติต้องถ่ายโอนเทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนี้ เป็นเงื่อนไขสำคัญในข้อตกลงของบริษัทต่างชาติในจีน อีกทั้ง ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลจีนก่อนเข้าไปลงทุนด้วยอีกหลายด้าน

นอกจากนั้น ยังมีพื้นที่ความขัดแย้งในข้อกล่าวหาการโจรกรรมสิบบราซการลับระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา โดยกล่าวหาจีนในประเด็นเกี่ยวกับการโอนถ่ายทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทอเมริกัน และเทคโนโลยีทางการทหารหรือการบังคับใช้นโยบายต่อผู้ถือสัญชาติอเมริกันให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันตลาดของจีน เช่น การบังคับให้บริษัทต่างชาติร่วมลงทุนกับบริษัทสัญชาติจีนซึ่งเปิดโอกาสให้บริษัทสัญชาติจีนเข้าถึงเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกา/บริษัทต่างชาติอย่างผิดกฎหมาย ในประเด็นนี้ อดีตผู้อำนวยการหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา อย่าง คีธ บี. อเล็กซานเดอร์ (Keith B. Alexander) เรียกการจารกรรมทางอุตสาหกรรมของจีนว่าเป็นการถ่ายโอนความมั่งคั่งอันยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ จนกระทั่งในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2017 ผู้แทนทางการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา นายโรเบิร์ต ไลท์ไฮเซอร์ ได้เปิดให้มีการโต้สวนอย่างเป็นทางการระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศจีนในประเด็นข้อกล่าวหาว่านโยบายทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนที่สหรัฐอเมริกาเสียหายประมาณ 225-600 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี รัฐบาลสหรัฐอเมริกา มีบทบาทเข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงประเด็นเศรษฐกิจการเมืองอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2018 นางเคิร์สต์เจน นีลเซน (Kirstjen Nielsen) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิสหรัฐอเมริกา (U.S. Homeland Security Secretary) นายแมทธิว วิเทเกอร์ (Matthew Whitaker) รัชการสำนักงานอัยการสูงสุด (U.S. Attorney General) นายวิลเบอร์ รอสส์ (Wilbur Ross) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์สหรัฐอเมริกา (U.S. Commerce Secretary) และนายคริสโตเฟอร์ เรย์ (Christopher Wray) ผู้อำนวยการสำนักงานสืบสวนกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (FBI Director) ได้ร่วมกันประกาศประณามบริษัทหัวเหว่ยของจีน (Huawei) โดยระบุว่า เหมิง หวันโจว (Meng Wanzhou) ผู้อำนวยการด้านการเงินของหัวเหว่ย (CFO) กระทำความผิดอาญาถึง 23 ข้อหา ในส่วนพากฝั่งของจีน ได้เปิดแถลงการณ์ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2018 [3] โดยอ้างว่า ตนได้ดำเนินการปกป้องคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอ และชัดเจนอยู่แล้ว เห็นได้จากความพยายามในการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการพิจารณาตีความ

ที่เกี่ยวข้องและบรรลุผลในทางประจักษ์

นอกเหนือจากที่กล่าวมายังมีพื้นที่ความขัดแย้งในประเด็นการลงทุนโดยตรงในจีน (Foreign Direct Investment) จากความริเริ่มใต้นโยบายของเติ้ง เสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) ที่พยายามตีวงจำกัดให้บริษัทต่างชาติสามารถลงทุนได้เพียงบางภาคธุรกิจเท่านั้น เช่น ภาคธุรกิจยานยนต์ เป็นต้น ถ้าต้องการลงทุนในอุตสาหกรรมด้านอื่นบริษัทต่างชาติต้องยินยอมให้มีการร่วมทุนกัน (joint venture) กับบริษัทของจีน โดยให้จีนถือหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทอีกด้วย ในการร่วมทุนดังกล่าวนี้ บริษัทจีนมักได้รับสิทธิในการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาจากบริษัทหุ้นส่วนต่างชาติด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้บริษัทจีนสามารถผลิตสินค้าลอกเลียนแบบ หรือสินค้าที่เกิดจากการพัฒนาต่อยอดจากของเดิมออกมาขายในภายหลังได้ ในประเด็นนี้ มีปฏิกริยาจากสหภาพยุโรปด้วยเช่นกัน คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) [4] ส่งสารร้องเรียนเรื่องนี้ต่อองค์การการค้าโลก (WTO) ใน ค.ศ. 2018 โดยอ้างว่า บริษัทต่างชาติถูกบังคับและชักจูงให้ถ่ายโอนทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ให้แก่หุ้นส่วนบริษัทสัญชาติจีน และจัดตั้งหน่วยวิจัยและพัฒนาในประเทศจีนด้วย โดยอ้างว่า เป็นข้อกำหนดคุณสมบัติในการดำเนินงาน (performance requirements) ยื่นเพื่อขอให้รัฐบาลอนุมัติ นอกจากนั้น ในอีกหลายภาคส่วน เช่น ภาคยานยนต์ไฟฟ้า (electric vehicles) ซึ่งอียูมองว่าเป็นการละเมิดกฎระเบียบขององค์การการค้าโลกที่กำหนดให้ประเทศคู่ค้าต้องดำเนินต่อคู่ค้าทั้งบริษัทภายในและต่างประเทศอย่างเป็นธรรม [5] จากผลการสำรวจใน ค.ศ. 2018 ของสมาชิกร “หอการค้าแห่งอเมริกันในสาธารณรัฐประชาชนจีน” (American Chamber of Commerce in the People's Republic of China) มากกว่ากึ่งหนึ่งมองว่า การรั่วไหลของทรัพย์สินทางปัญญา เป็นประเด็นสำคัญที่น่าเป็นห่วงสำหรับบริษัทที่ต้องการดำเนินธุรกิจ ณ ประเทศจีน [6]

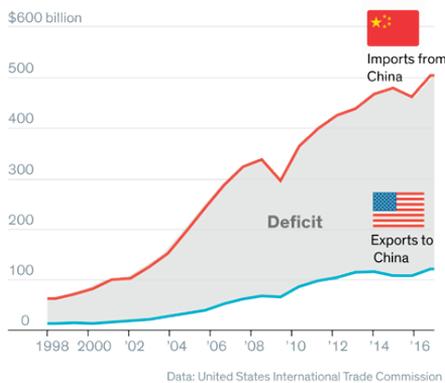
การต่อสู้แข่งขันในสนามสงครามทางการค้าสหรัฐอเมริกา-จีน

จากการที่สหรัฐอเมริกาเสียเปรียบดุลการค้าให้แก่จีนอย่างมหาศาล โดยตัวเลขสถิติในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2018 สหรัฐอเมริกาขาดดุลการค้าจีนเป็นจำนวนถึง 2.9 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ สูงสุดเป็นประวัติการณ์ (high record) ในเม็ดเงินมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากจีน ดังรายงานข่าว BBC [7] ได้บรรยายถึงความห้าวหาญของประธานาธิบดี ทรัมป์ในการประกาศทำทลายกระแสนการเปิดการค้าเสรีด้วยการประกาศใช้เครื่องมืองทางภาษีกับประเทศต่าง ๆ ในหลาย ๆ ภูมิภาค โดยมีการตั้งกำแพงภาษีนำเข้าให้สูงขึ้นในสินค้าหลายประเภท รวมไปถึง การควบคุมการลงทุน (investment restriction) เป็นการสร้างเงื่อนไขการนำเข้าสินค้าจากประเทศจีน ซึ่งเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของโลกในปัจจุบัน แม้จะมีกระแสคัดค้านและทักท้วงจากนักวิเคราะห์หลายกลุ่มที่เห็นว่าอาจส่งผลกระทบต่อภัยย้อนกลับมาและเป็นการทำร้ายเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเอง กระนั้นก็ตาม ทรัมป์ก็ยังยืนยันปฏิบัติการเชิงรุกอย่างเปิดเผย ซึ่งกำหนดรายการตั้งกำแพงภาษีกับจีนที่คิดเป็นวงเงินถึง 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อของสินค้าจีน และยังได้ประกาศว่าพร้อมที่จะขยายอัตราภาษีสินค้านำเข้าจากจีนมากขึ้นในวงเงินกว่า 5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกด้วย [8] อย่างไรก็ตาม แม้จะมีแรงคัดค้านจากฝ่ายที่สนับสนุนการค้าเสรี แต่ก็ยังได้รับแรงสนับสนุนจากหลายกลุ่มเช่นกัน โดยเฉพาะในหมู่นักวิเคราะห์เศรษฐกิจและการเมืองในแวดวงสื่อมวลชนที่ทรงอิทธิพลระดับโลกอย่าง CNN ซึ่งเป็นสื่อสายสนับสนุนพรรคเดโมแครต อย่างนายฟารีต ซาคาเรีย (Fareed Zakaria) นักเขียนประจำชื่อดังกล่าวต่างออกมาให้ความเห็นสนับสนุนทรัมป์อย่างแข็งขัน

ถ้อยแถลงรัฐบาลทรัมป์ ในการใช้มาตรการทางกฎหมาย โดยใช้ข้ออ้างเรื่องความมั่นคงภายในประเทศเพื่อการขึ้นอัตราภาษีสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ โดยแบ่งเป็น 2 ลำดับ ลำดับแรกคือ เหล็กและอลูมิเนียมที่นำเข้าจากจีน และลำดับที่สอง คือ การเข้มงวดในประเด็นปัญหาทางด้านทรัพย์สินทางปัญญามาตรการข้างต้นได้กระตุ้นให้เกิดความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนเป็นอย่างมาก มีผลให้จีนดำเนินการตอบโต้ด้วยการประกาศขึ้นอัตราภาษีร้อยละ 25 สำหรับสินค้าบริโภคนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาในสินค้าประเภทเนื้อหมูและเครื่องตีประเภทไวน์

ประเด็นที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา การดำเนินนโยบายลดความเสียเปรียบทางการค้าต่อประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ทั่วโลก ทำให้เกิดสงครามการค้าโดยการใช้มาตรการทางภาษี (Tariffs Trade) เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนด้วยการประกาศกำแพงภาษีสินค้าระหว่างกัน ส่งผลต่อผู้ลงทุนและตลาดการค้าระหว่างประเทศให้เกิดการกวัดแกว่งไปมาอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน การขาดดุลการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนเติบโตขยายตัวมาอย่างต่อเนื่อง ใน ค.ศ. 2017 สหรัฐอเมริกานำเข้าสินค้าจากจีนมูลค่ากว่า 504 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ จีนนำเข้าสินค้าจากสหรัฐอเมริกามูลค่ากว่า 130 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ดังภาพที่ 1) โดยประธานาธิบดีทรัมป์มองว่า การขาดดุลทางการค้าของสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นว่า จีนนั้นจำกัดการนำเข้าสินค้าของสหรัฐอเมริกาอย่างไม่เป็นธรรม ในขณะที่ จีนกระตุ้นการผลิตสินค้าภายในของตนเองเพื่อทดแทนการนำเข้า ถึงแม้การขาดดุลทางการค้าในสายตาของนักเศรษฐศาสตร์ ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายในตัวของมันเอง หากแต่การกระทำของจีนที่มีการกีดกันทางกฎระเบียบ และภาครัฐให้ความอุดหนุนแก่บริษัทภายในของจีนเอง

The widening trade gap

New tariffs will impact a smaller percentage of U.S. imports than Chinese imports

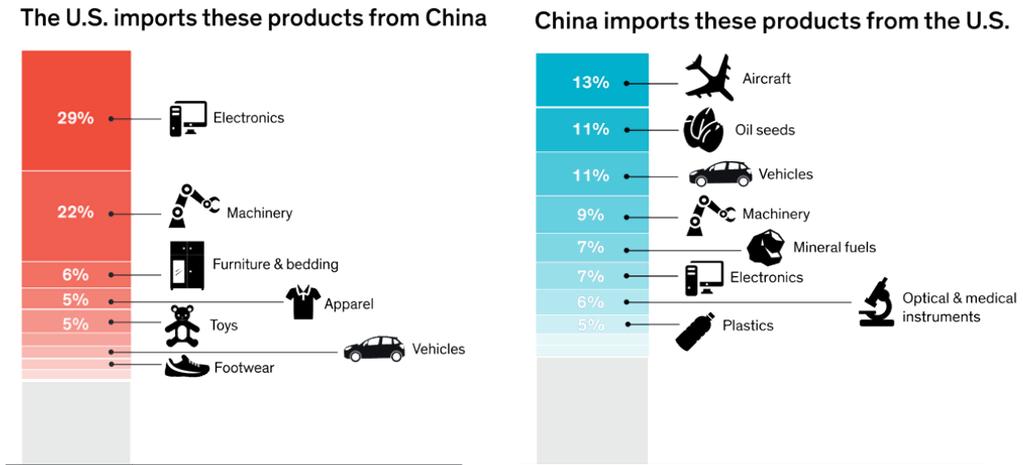

ภาพที่ 1 การขยายตัวและดุลการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน

ที่มา: Salzman & Liu [9]

การต่อสู้แข่งขันได้บานปลายขึ้น เมื่อประธานาธิบดีทรัมป์ ประกาศกำแพงภาษีเหล็กกล้า ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2018 จีนตอบโต้ด้วยการประกาศภาษีศุลกากรขาเข้าสินค้าจากสหรัฐอเมริกามูลค่ากว่า 50 พันล้านดอลลาร์ ต่อมาทรัมป์จึงสั่งการให้หน่วยงานผู้แทนทางการค้าสหรัฐอเมริกา (USTR) ให้กำหนดกำแพงภาษีต่อสินค้าจีนเพิ่มเติมจากเดิม 100 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากการที่ทั้งสองประเทศค้าขายสินค้าต่างประเภทต่อกันอยู่แล้ว การตั้งกำแพงภาษีระหว่างกันจึงอาจกระทบต่ออุตสาหกรรมของแต่ละประเทศที่

แตกต่างกันออกไป (ดูภาพที่ 2) เช่น สหรัฐอเมริกานำเข้าสินค้าจากประเทศจีน ได้แก่ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นปริมาณทางการค้ามากที่สุด ร้อยละ 25 รองลงมาเป็นสินค้าประเภทเครื่องจักรกล ร้อยละ 22 ที่เหลือเป็นสินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์และของเครื่องใช้ภายในบ้าน เสื้อผ้า ของเล่นเด็ก รถยนต์ และรองเท้า เป็นต้น ในส่วนของสินค้านำเข้าของเงินจากสหรัฐอเมริกา ได้แก่ สินค้าหลักประเภทเครื่องบิน ร้อยละ 13 รองลงมาเป็นสินค้าประเภทเมล็ดพืชที่ใช้ในการผลิตน้ำมัน (oil seeds) รถยนต์ ร้อยละ 11 ส่วนเครื่องจักร ร้อยละ 9 และที่เหลือเป็นสินค้าประเภทเชื้อเพลิงแร่ธาตุ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือการแพทย์และพลาสติก เป็นต้น

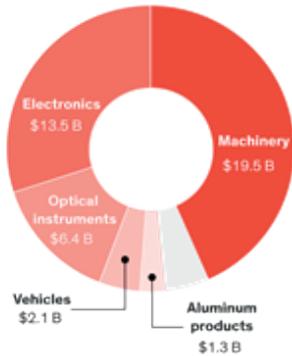
ภาพที่ 2 จำแนกประเภทสินค้านำเข้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน
ที่มา: Salzman & Liu [9]

ข้อมูลจากหน่วยงานผู้แทนทางการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา รายการสินค้าที่ถูกกำหนดให้ตั้งกำแพงภาษีระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ใน ค.ศ. 2017 (ภาพที่ 3) สหรัฐอเมริกานำเข้าสินค้า 1,300 รายการ ประกอบด้วยเครื่องจักรมูลค่าสูงที่สุดกว่า 19.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาเป็นสินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์ 13.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนประกอบกล้องจุลทรรศน์ 6.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อลูมิเนียม 1.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น ส่วนจีนกำหนดสินค้าในการตั้งกำแพงภาษีต่อสหรัฐอเมริกา 106 รายการ ได้แก่ สินค้าประเภทเมล็ดพืชที่ใช้ในการผลิตน้ำมัน (oil seeds) มูลค่าสูงที่สุดกว่า 12.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาเป็นสินค้าประเภทรถยนต์ 8.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าประเภทพลาสติก 3.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเภทเชื้อเพลิงแร่ธาตุ 1.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และสินค้าประเภทเมล็ดธัญพืช 1.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถเชื่อมโยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมหรือบริษัทของสหรัฐอเมริกาที่เข้าไปลงทุนในจีนที่สำคัญ ได้แก่ บริษัทโบอิง (Boeing) ผลิตเครื่องบิน บริษัทฟอร์ด (Ford) บริษัทเจนเนอรัล มอเตอร์ (General Motors-GM) ทั้งสองบริษัทผลิตสินค้าประเภทยานยนต์ คาเตอร์พิลล่า (CATERPILLAR) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักและสินค้าทางการเกษตร และบริษัทแอปเปิ้ล (Apple) ซึ่งเงินเป็นศูนย์กลางการผลิตโทรศัพท์ไอโฟน และเป็นประเทศผู้ซื้อสินค้ารายใหญ่ของบริษัทแอปเปิ้ล

The 1300 Chinese products targeted by the Trump administration

Value of Imports from China, 2017*

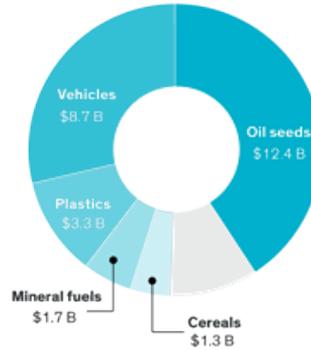
Data: Office of United States Trade Representative

Other targeted goods

- Pharmaceutical products
- Aircraft
- Furniture & bedding
- Articles of iron or steel
- Railway locomotives
- Organic chemicals
- Iron & steel
- Rubber articles
- Arms & ammunition
- Ships
- Articles of base metal
- Inorganic chemicals
- Chemical products
- Clocks & watches

The 106 U.S. products targeted by the Chinese government

Value of Exports to China, 2017*

Data: Ministry of Commerce of China

Other targeted goods

- Chemical products
- Cotton
- Soap
- Tobacco
- Albuminoidal substances
- Organic chemicals
- Residues & waste
- Preparations of vegetables
- Rubber articles
- Beverages
- Vegetable products
- Photographic goods
- Milling industry products
- Aircraft

Companies that could suffer in a trade war

The tariffs just announced would hit only a few Boeing aircraft, but the company could be hurt by a broader trade war.

Automobiles are one of the industries that China plans to hit with tariffs.

Caterpillar's fate hinges on products like steel and agricultural goods, both of which would be impacted by tariffs.

China is both a hub for iPhone production and a growing consumer base for Apple.

ภาพที่ 3 สินค้าที่กำหนดแพลงภาษีระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน และผลกระทบต่อบริษัท
ที่มา: Salzman & Liu [9]

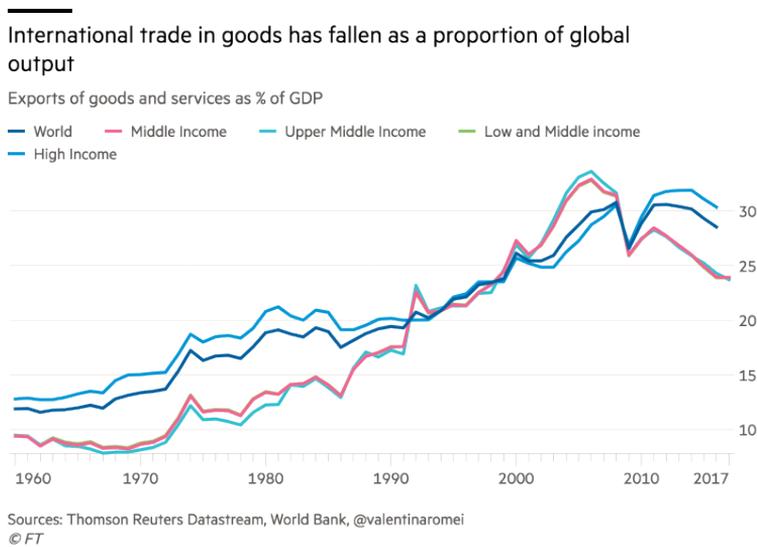
ทางการสหรัฐอเมริกา มองว่าจีนควรหยุดยั้งวิธีการทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (unfair trade practice) ที่ส่งผลต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา และเป็นการบั่นทอน/บิดเบือนตลาดโลก แทนที่จะมุ่งมาตอบโต้ด้วยอัตราภาษีทางการค้าแบบเป็นธรรม (fair trade) ที่สหรัฐอเมริกาดำเนินอยู่ในการส่งออก ภาพสะท้อนกลับของจีนต่อนโยบายสหรัฐอเมริกา คือ การตอบโต้ของจีนต่อการประกาศใช้กฎหมายความมั่นคงภายในด้วยการขึ้นอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจากสหรัฐอเมริกาในสินค้าเกี่ยวข้องกับรายได้ของประเทศสูงถึง 3 พันล้านดอลลาร์ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า นโยบายสหรัฐอเมริกาสัมัยทรัมป์ที่เน้นแนวนโยบายอเมริกามาก่อน (America First) แสดงออกในรูปสงครามการค้าเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศตนเองจากการเสียเปรียบทางการค้าจากจีน

ผลกระทบจากนโยบายสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาต่อจีน

สงครามทางการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างสองมหาอำนาจจีนกับสหรัฐอเมริกา ต่างเป็นที่หวั่นวิตกว่าจะนำมาซึ่งการพังทลายทางเศรษฐกิจของจีนและกระจายไปสู่ประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก โดยบทวิเคราะห์จากไฟแนนเชียลไทมส์ (Financial Times) [10] มองว่า ผลของการแข่งขันมิได้ส่งผลกระทบมากมายอย่างที่คาดการณ์หรือหวั่นวิตกกันแต่อย่างใด กระนั้นก็ตาม ทีมนักวิจัยจับตามหาอำนาจพยายามชี้ให้เห็นข้อมูลบทวิเคราะห์ในแง่มุมที่หลากหลายโดยจะอธิบายแทรกเข้าไปในบทวิเคราะห์ด้วย

จากที่สหรัฐอเมริกาตัดสินใจเรียกเก็บภาษีสินค้านำเข้าจากจีน 200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความกังวลว่า จะนำไปสู่ความสูญเสียอย่างรุนแรงต่อการค้าของจีน อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า มาตรการปกป้องทางการค้าในเชิงตัวเลขสะท้อนผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจโลกไม่มากนัก และความขัดแย้งดังกล่าวเป็นแบบสองฝ่ายจะไม่ได้นำไปสู่สงครามการค้าแบบหลายฝ่ายแต่อย่างใด ซึ่งทีมวิจัยจับตามหาอำนาจจะสะท้อนมุมมองทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดความหลากหลายและไม่ให้เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายสหรัฐอเมริกาจนเกินไปตามบรรดาธิบาย 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก จากภาพที่ 4 แสดงปริมาณทางการค้าว่า มีอัตราแฉ่วลงในช่วงสั้น ๆ เท่านั้น อีกทั้งปริมาณการค้าระหว่างประเทศในภาคสินค้าได้ตกต่ำลงอยู่แล้วก่อนหน้านี้ซึ่งเป็นไปตามวงจรการขึ้นลงของเศรษฐกิจโลก อันสืบเนื่องมาจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและราคาโภคภัณฑ์ ในภาคการผลิตมีการพึ่งพาการนำเข้าปัจจัยการผลิตน้อยลง ส่วนข้อพิพาททางการค้าอาจส่งผลกระทบบ้าง นอกจากนั้น ยังมีเรื่องของมาตรการต่อต้านการฟุ่มเฟือยที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ที่จะมีการกำหนดกำแพงภาษีเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ทีมวิจัยจับตามหาอำนาจมองว่า หากมีการดำเนินนโยบายกำแพงภาษีของสหรัฐอเมริกาเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง อาจนำไปสู่การกักตุนสินค้าเพื่อการเก็งกำไรเมื่อมีการผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างทั้งสองอันส่งผลให้เกิดความผันผวนในสินค้าโภคภัณฑ์บางประเภทได้

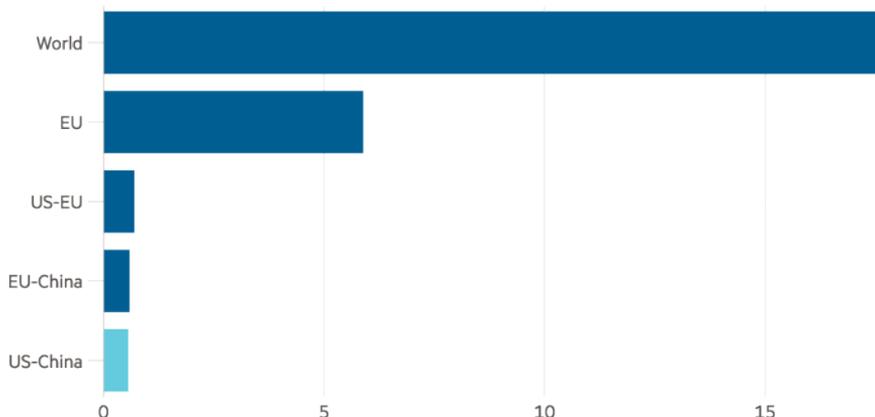
ภาพที่ 4 สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศในสินค้าโภคภัณฑ์

ที่มา: The Financial Times [10]

ประการที่สอง การตั้งกำแพงภาษีระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน จากภาพที่ 5 แสดงปริมาณการค้าขายระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน ไม่มากนักเมื่อเทียบกับปริมาณการค้าขายระดับโลก แต่กรณีดังกล่าวนี้มีใช้เพียงเรื่องการค้าโลก หากแต่ที่มิวิจยจับตามหาอำนาจมองว่า เป็นกลยุทธ์ (tactic) ของสหรัฐอเมริกาเพื่อสร้างความปั่นป่วน (disrupt) ในเวทีเศรษฐกิจการเมืองโลกมิใช่เพียงการปกป้องผลประโยชน์และขีดความสามารถในการแข่งขันของตนเอง แต่เป็นการสร้างความตระหนักให้แก่ประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ของจีนว่าอาจเสียเปรียบและตกหลุมพรางของจีนอย่างที่สหรัฐอเมริกากำลังเผชิญอยู่ นอกจากนี้ จีนยังอิงแอบอาศัยประเทศอื่น ๆ เป็นฐานการผลิตสินค้าของตนเองเพื่อกระจายและส่งออกไปสู่ประเทศเป้าหมายปลายทาง ถึงแม้ปริมาณการค้าขายระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน ประมาณร้อยละ 5 ของการค้าขายสินค้าในโลกเท่านั้น แต่ผลกระทบในเชิงการค้าและการลงทุนระดับโลกอาจส่งผลให้มีการสลับปรับเปลี่ยนในเชิงกลยุทธ์ระหว่างคู่ค้า และมีการหวนกลับมาหารือพิจารณาแก้ไขข้อตกลงที่ลงนามกันก่อนหน้านั้น เช่น การที่สหรัฐอเมริการื้อฟื้นการเจรจากับคู่ค้าในเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือหรือ NAFTA เช่น แคนาดาและเม็กซิโก เป็นต้น โดยในเนื้อหาข้อตกลงใหม่ที่กล่าวไว้ในส่วนก่อนหน้าเกี่ยวข้องกับกรกีดกันสินค้าไม่ให้นำเข้าสินค้าจากจีนเพื่อเป็นการกดดันจีนอีกทางหนึ่ง

US-China trade accounts for a relatively small share of global exports

Exports of goods in 2017 in \$tn

Bilateral trade is the sum of exports to each other, otherwise is exports to world

Sources: Unctad, @valentinaromei

© FT

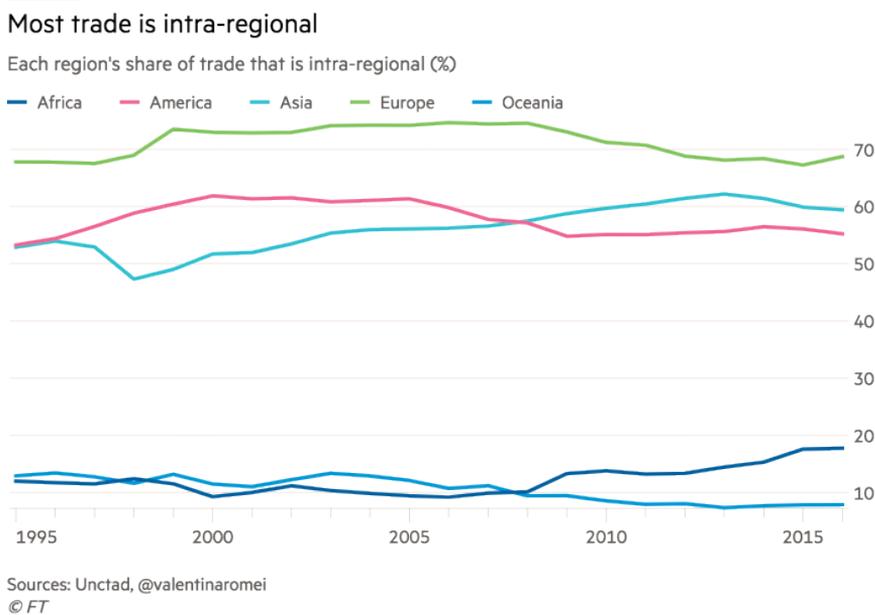
ภาพที่ 5 ส่วนแบ่งปริมาณการส่งออกสินค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน เปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น

ที่มา: The Financial Times [10]

นอกจากนั้นการเล่นเกมกำแพงภาษีระหว่างทั้งสองแล้ว ยังปรากฏเกมการเมืองระหว่างกัน ดังเช่น การที่ประธานาธิบดีทรัมป์มีสัปดาห์สุดท้ายของการเมืองที่ผิดแผกคาดเดายากไม่เหมือนประธานาธิบดีคนก่อนหน้าและมักเล่นเกมตลบลหลังคู่ขนานกันไป เห็นได้จากการแจ้งรัฐบาลแคนาดาจับรองประธานบริษัทหรือผู้อำนวยการฝ่ายการเงินเหมิง หวันโจว บุตรสาวผู้ก่อตั้งบริษัทหัวเหว่ย เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 2018 ซึ่งเป็นวันที่สองของการประชุม G20 ณ กรุงบัวโนสไอเรส (Buenos Aires) ประเทศอาร์เจนตินา แต่มีการเปิดเผยจากคำร้อง

ขอของแคนาดาเรื่องการจับตัวบุตรสาวผู้ก่อตั้งบริษัทต่อสำนักข่าวในอีก 5 วันต่อมา เพื่อขึ้นศาลในข้อหาลักลอบส่งสินค้าไปขายในประเทศอิหร่านซึ่งขัดต่อข้อตกลงคว่ำบาตรขององค์การสหประชาชาติ สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป จะเห็นได้ว่า มีหลายฝ่ายคาดการณ์ว่าทั้งสองฝ่ายมีที่ทำเหมือนจะมีการตกลงและคลายความตึงเครียดระหว่างกันในการประชุม G20 แต่ในท้ายที่สุดแล้วกลับมีการดำเนินการกระตุ้นและกดดันจากสหรัฐอเมริกาและเป็นการพิสูจน์ความเหนียวแน่นของพันธมิตรในเขตการค้าเสรี NAFTA และประเทศเพื่อนบ้านอย่างแคนาดาก็ว่าได้ [11]

ประการที่สาม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปคือ ประเทศส่วนใหญ่ในโลกให้ความสำคัญกับการสานสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกตามภูมิภาค จะเห็นได้ว่า การค้าโลกเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นใน 3 ภูมิภาคคือ อเมริกาเหนือ ยุโรปและเอเชียตะวันออก โดยส่วนแบ่งทางการค้าเป็นปริมาณการค้าภายในภูมิภาคเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบปริมาณการค้าภายในภูมิภาคต่างๆ ของโลก

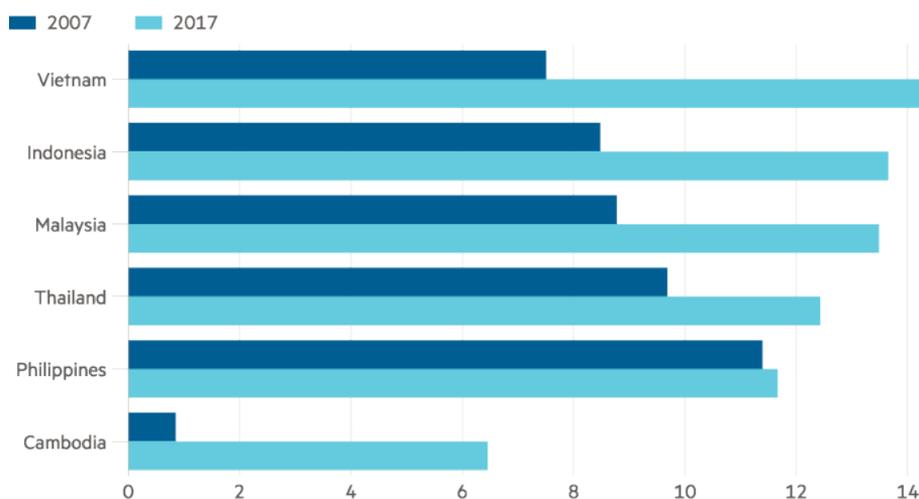
ที่มา: The Financial Times [10]

ที่มิวิจัยจับตามหาอำนาจมองว่า ตัวเลขการค้าภายในภูมิภาคสูงกว่าการค้าข้ามภูมิภาคก็จริง แต่ในมิติการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศนั้น มีการลงทุนของบริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุนผลิตสินค้าในภูมิภาคอื่นเพื่อกระจายสินค้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านของประเทศที่ตนเองเข้าไปลงทุน ดังนั้น ปริมาณการค้าระหว่างประเทศจึงมิได้สะท้อนความสัมพันธ์ทางการค้าที่ซับซ้อนอย่างแท้จริง เพราะการค้าการลงทุนมีความเป็นการเมืองผสมอยู่ด้วยและไม่ได้เป็นไปแบบตรงไปตรงมา ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาการตั้งกำแพงภาษีระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนแล้ว จะเห็นได้ว่า อาจส่งผลให้เกิดการย้ายฐานการผลิตสินค้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านของจีนที่มีได้มีปัญหากทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา และมีค่าแรงถูกกว่าจีน ด้วยเหตุนี้ อาจส่งผลกระทบต่อสหภาพยุโรปในระยะยาวต่อจีนมากกว่าส่งผลเสียต่อสหรัฐอเมริกา

ประการสุดท้าย ประเทศตลาดเกิดใหม่ (emerging market) ได้รับอานิสงส์จากสงครามทางการค้าอันเนื่องมาจากว่า ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวบีบบังคับและผลักดันให้เงินจำต้องค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้นตามลำดับ ในที่นี้หมายถึงรวมถึง บริษัทข้ามชาติที่มีฐานผลิตสินค้าในจีนด้วย

South-East Asian countries' exports to China have increased

Goods, exports to China as % of total country's export

Sources: Unctad, @valentinromei
© FT

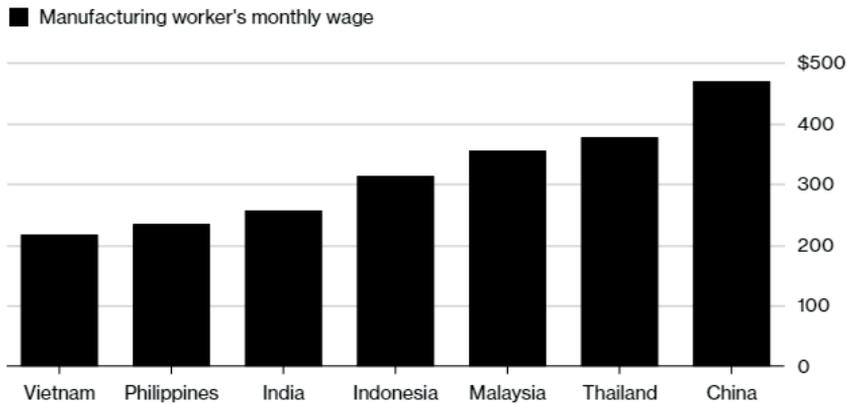
ภาพที่ 7 ปริมาณการส่งออกสินค้าจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปสู่ประเทศจีน
ที่มา: The Financial Times [10]

หากมองในมิติผลกระทบจากสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน ที่มีต่อประเทศกลุ่มอาเซียนโดยภาพรวมแล้ว ถึงแม้ว่าปริมาณการค้าระหว่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการค้าระหว่างประเทศร่ำรวยกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่การค้าของประเทศกำลังพัฒนากับจีนก็ทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ ข้อสังเกตที่ว่าคือ ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะได้รับประโยชน์ความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีน โดยอาจเป็นฐานผลิตสินค้าเพื่อส่งต่อ หมุนเวียนและขนส่งไปสู่ประเทศที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐอเมริกา

ประเทศที่ได้รับผลกระทบทางลบมากที่สุดในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนคือ ประเทศเวียดนาม [12] ข้อมูลเปรียบเทียบปริมาณการส่งออกใน ค.ศ. 2007 และใน ค.ศ. 2017 สูงขึ้นกว่าเท่าตัว แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นตัวเลขที่มีความสัมพันธ์กับค่าแรงโดยเปรียบเทียบถูกที่สุดของประเทศคู่ค้าของจีนที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้า นอกจากความได้เปรียบด้านค่าจ้างที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ แล้ว ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการเจรจาประเทศคู่ค้าอื่น ๆ เช่น สหภาพยุโรป (EU) ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก หรือ CPTPP และใต้หวัน เป็นต้น อีกทั้ง ด้านภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่

การลงทุนด้วยมีเขตแดนติดกับจีนตอนใต้และประหยัดค่าขนส่งสินค้า นอกจากนี้ ยังมีเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอีกด้วย ที่กล่าวมาทั้งหมดจึงถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เวียดนามเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดในการเข้ามาลงทุนเพื่อผลิตสินค้าในยามที่จีนประสบปัญหาเศรษฐกิจการเมืองและการค้าระหว่างประเทศ ทำให้เวียดนามในฐานะหนึ่งในสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียนที่ทำการค้ากับจีน จากคู่ค้าอันดับที่ 5 ใน ค.ศ. 2007 ถูกเลื่อนลำดับมาเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ใน ค.ศ. 2017

Vietnam's manufacturing wages are among the lowest in Asia

Source: Japan External Trade Organization

Note: Data is base salary as of October 2017, and converted to the U.S. dollar using the average exchange rate for the month

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบค่าจ้างแรงงานของประเทศคู่ค้าจีน
ที่มา: The Financial Times [10]

ในส่วนของประเทศไทยจากคู่ค้าอันดับ 2 ของจีนใน ค.ศ. 2007 รองจากฟิลิปปินส์ ถูกลดอันดับมาเป็นคู่ค้าอันดับที่ 4 ใน ค.ศ. 2017 รองจากเวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยถือว่า ได้รับผลประโยชน์ไม่มากนักจากสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน กล่าวคือ มีปริมาณการส่งออกสินค้าเพิ่มขึ้นยังไม่ถึงร้อยละ 5 จากฐาน ค.ศ. 2007 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากค่าจ้างแรงงานไทยสูงที่สุดในประเทศคู่ค้าหลักของจีน คิดเป็น 318 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน เมื่อเทียบกับค่าแรงต่ำสุดอย่างเวียดนาม 216 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน ในขณะที่จีน 470 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน (สถิติค่าแรงงานโดยเฉลี่ยต่อเดือน - จากข้อมูลค่าจ้างเดือนตุลาคม ค.ศ. 2017) [12]

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มีนักเศรษฐศาสตร์อาวุโสอย่างยูคอน หวง (Yukon Huang) จากกองทุนบริจาดคาร์เนกีเพื่อสันติภาพระหว่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (Carnegie Endowment for International Peace) ซึ่งเป็น Think Tank ชั้นแนวหน้าของสหรัฐอเมริกา ได้ออกมาแสดงความเห็นว่า มีมายาคติหลายประการเกี่ยวกับสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา-จีน และคาดการณ์ผลกระทบในสายตาของสหรัฐอเมริกาอย่างเกินความจริง เพราะมองว่า การตั้งกำแพงภาษีนั้นอาจหวนกลับไปทำลายระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเอง เนื่องจากว่า สินค้าที่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาว່าร้อยละ 60 เป็นสินค้าของบริษัทข้ามชาติตระกูลสหรัฐอเมริกา ดังนั้น จีนจึงมิได้รับผลกระทบมากเท่าที่สหรัฐอเมริกาได้รับผลกลับไป จีนมิได้เป็นประเทศ

ที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าหลายประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนเหมือนอย่าง 10 ปีก่อนอีกต่อไป และหลายบริษัทของจีนมุ่งย้ายฐานการลงทุนไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อแสวงหาส่วนต่างจากค่าแรงที่ถูกกว่าในหลายประเทศ แต่สิ่งที่จีนต่างเสียเปรียบตะวันตกในหลายปีที่ผ่านมาคือ การไม่ได้รับการถ่ายโอนเทคโนโลยีกับประเทศที่เข้ามาลงทุน ทำให้จีนจำต้องปรับตัวที่เรียกว่า “From Imitation to Innovation” [13] ซึ่งเป็นวิธีการเดียวกันกับสิ่งที่ประเทศญี่ปุ่นหรือเกาหลีได้ดำเนินการมาจนทำให้ทั้งสองประเทศเกิดการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดกว่าได้ [14]

สรุปและการอภิปรายผล

ปฐมเหตุแห่งสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน จากผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งถือเป็นเรื่องปกติในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ในกรณีของสหรัฐอเมริกาและจีนในอดีตมีประเด็นความขัดแย้งมาก่อนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในห้วงสงครามเย็นที่มีการต่อสู้ทางอุดมการณ์ แต่ปัจจุบันความขัดแย้งดังกล่าวมีประเด็นเน้นไปที่เรื่องของเศรษฐกิจ การค้าและความมั่นคงแนวใหม่มากกว่าความมั่นคงทางการทหาร เห็นได้จากรัฐบาลทรัมป์ดำเนินการตั้งกำแพงภาษีและทำสงครามทางการค้าต่อจีน ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่ทั้งสองพยายามแข่งขันกันยืนหยัดเป็นหนึ่งในเวทีโลก สหรัฐอเมริกาขาดความมั่นใจในตนเองว่าจะสามารถรักษาสถานภาพเดิมของตนเองได้หรือไม่ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานเขียนของจอร์จ จอร์จันทิก [15] ที่ว่า นโยบายต่างประเทศจีนต่อสหรัฐอเมริกา ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของจีนเป็นหลัก หากแต่เน้นนโยบายต่างประเทศจีนในช่วง ค.ศ. 1993-2001 มีลักษณะที่ต้องการเป็นมิตรและใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาสามารถพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นถึงขั้นยกระดับความสัมพันธ์ขึ้นเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ต่อกัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์นับแต่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับการสถาปนา ส่วนผลการศึกษาของพอล เจนตี [16] ยืนยันได้ว่า สหรัฐอเมริกาใช้บทบาทการเป็นผู้ค้าประกันความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับประเทศในภูมิภาคเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพื่อธำรงไว้ซึ่งสถานะของความเป็นประเทศมหาอำนาจ อีกทั้ง การศึกษาของสุพัตรา ศรีภูมิเพชร [17] ยังพบว่า การที่จีนต้องเผชิญกับแรงกดดันจากขยายอิทธิพลครอบงำของสหรัฐอเมริกาและเพื่อรักษาสถานะความเป็นผู้นำในระบบระหว่างประเทศที่มีขั้วอำนาจเดียว ส่งผลให้จีนหันไปพัฒนาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและขยายความร่วมมือกับรัสเซีย เพื่อส่งเสริมระบบระหว่างประเทศที่มีหลายขั้วอำนาจ รวมถึง การผลักดันระเบียบระหว่างประเทศใหม่ จีนขยายความร่วมมือระหว่างรัสเซียทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับระหว่างประเทศ เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่แผ่ขยายเข้าไปในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกและต่อต้านการครอบงำของสหรัฐอเมริกาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและความมั่นคง โดยจีนและรัสเซียได้แสดงท่าทีที่สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันในประเด็นปัญหาระหว่างประเทศที่มีความสำคัญ นอกจากนี้ จีนและรัสเซียยังขยายความร่วมมือผ่านองค์การระหว่างประเทศทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจในการส่งเสริมแนวโน้มของระบบระหว่างประเทศที่มีหลายขั้วอำนาจและระเบียบระหว่างประเทศใหม่เพื่อจำกัดบทบาทการเป็นผู้นำโลกและลดทอนอิทธิพลครอบงำของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ เกรแฮม อัลลิสัน (Graham Allison) ในงานเขียนเรื่อง “Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?” [18] กล่าวถึง “กับดักธูซิดิดิส” (Thucydides's Trap) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างนครรัฐกรีกโบราณ คือ นครรัฐเอเธนส์และนครรัฐสปาร์ตา เมื่อการ

เติบโตขยายใหญ่ทางเศรษฐกิจของเอเธนส์ได้สร้างความหวาดกลัวให้แก่นครรัฐสปาร์ตา และนำไปสู่การเกิดสงครามการต่อสู้กลุ่กลามบานปลายในภายหลัง โดยความขัดแย้งดังกล่าวมีลักษณะโครงสร้างความตึงเครียดที่มหาอำนาจเกิดใหม่ผงาดขึ้นมาเพื่อท้าทายมหาอำนาจเก่า โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อ 500 กว่าปีที่แล้ว ซึ่งที่ผ่านมาเกิดเหตุการณ์ความตึงเครียดเช่นนั้นทั้งหมด 16 ครั้ง และนำไปสู่ความรุนแรงและเกิดสงครามระหว่างกันถึง 12 ครั้ง ด้วยเหตุนี้ อัลลิสัน จึงชี้ให้เห็นประเด็นว่า ปรากฏการณ์การแข่งขันระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นในขณะนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งหมายความว่า หากทั้งสองมหาอำนาจไม่สามารถเจรจายุติความขัดแย้งดังกล่าวได้ อาจนำไปสู่การเกิดสงครามระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งสองได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยมองว่า ถึงแม้ความตึงเครียดระหว่างมหาอำนาจทั้งสองมีความตึงเครียดอย่างต่อเนื่อง แต่ท้ายสุดแล้วทั้งสองก็จะสามารถเจรจาข้อยุติกันได้ อันเนื่องจากว่า ผลประโยชน์และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองมีลักษณะ “การพึ่งพาอาศัยกันแบบซับซ้อน” (complex Interdependent) ตามแนวคิดของโรเบิร์ต เคียวเฮน และโจเซฟ เอส นาย (Robert Keohane and Joseph S. Nye, 1973) [19] อันเนื่องจากปรากฏการณ์ดังกล่าวมีความซับซ้อนมากกว่าและไม่ตรงไปตรงมาอย่างสงครามที่เกิดขึ้นเมื่อสมัย 500 กว่าปีที่ผ่านมานั้น นอกจากนั้น การก่อสงครามระหว่างกันอาจส่งผลเสียและมีต้นทุนสูงอย่างมหาศาลไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่ทั้งสองประเทศมหาอำนาจได้ลงทุนไว้ก่อนหน้านี้ ดังนั้น สิ่งที่อัลลิสันได้แสดงความหวาดวิตกกังวลจึงไม่น่าจะเกิดขึ้นได้แต่อย่างใด

สำหรับการต่อสู้แข่งขันในสนามสงครามทางการค้าสหรัฐอเมริกา-จีน ผลการศึกษาพบว่า ในขณะที่เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกากำลังซบเซาและขาดดุลทางการค้าสะสมต่อจีนมหาศาลมูลค่าประมาณ 2.226 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐใน ค.ศ. 2018 จีนกลับกำลังผงาดโดดเด่นมากอย่างต่อเนื่อง 2 ทศวรรษ ท่ามกลางข้อกล่าวหาจากสหรัฐอเมริกาว่า การที่จีนเติบโตงอกงามได้เช่นเป็นอยู่นั้น เกิดจากการเอารัดเอาเปรียบและวิธีปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศอย่างไม่เป็นธรรม อีกทั้ง ยังบีบบังคับให้บริษัทต่างชาติถ่ายโอนเทคโนโลยีให้แก่ตนเอง หรือแม้กระทั่งกำหนดให้ลงทุนร่วมกับบริษัทสัญชาติจีน อันเป็นการเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยีและพิมพ์เขียวการผลิตอย่างผิดกฎหมาย ส่วนผลกระทบจากนโยบายสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาต่อจีน ผลการศึกษาระบุได้ว่า การตัดสินใจตั้งกำแพงภาษีสินค้านำเข้าสำคัญ ๆ และสงครามทางการค้าของสหรัฐอเมริกาต่อจีนนั้นได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การค้าโลกอย่างกว้างขวาง เกิดการย้ายฐานการผลิตและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการค้าใหม่ของผู้ประกอบการลงทุนข้ามชาติ เคลื่อนย้ายสู่ประเทศที่มีต้นทุนและอุปสรรคทางการค้าน้อยกว่าการลงทุนในจีน เวียดนามได้อานิสงค์จากการแข่งขันมากที่สุดด้วยความได้เปรียบทางภูมิเศรษฐศาสตร์และปัจจัยภายในโดยเฉพาะแรงจูงใจด้านค่าแรงที่ถูกที่สุดในบรรดาประเทศคู่ค้าหลัก ๆ ของจีน สิ่งทีกล่าวมาล้วนเป็นประเด็นสำคัญต่ออาเซียนและไทยในการพิจารณาและปรับทิศทาง กลยุทธ์เชิงนโยบายของตนเองเพื่อรองรับและปรับตัวให้ตนเองได้ประโยชน์มากที่สุดจากการแข่งขัน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของพอล โจ วจินตี [16] ที่ว่า สหรัฐอเมริกาใช้อิทธิพลผ่านองค์กรทางการเมืองและสถาบันทางเศรษฐกิจกดดันให้ประเทศในภูมิภาคเปิดตลาดแก่สินค้าสหรัฐอเมริกามากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลทางการค้า ด้วยการสร้างงานที่ให้รายได้สูง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ รวมทั้ง ขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สหรัฐอเมริกาใช้วิธีการไม่แตกต่างกันมากนักในการจัดการกับประเทศคู่ค้าที่ได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกามาก ๆ เช่นเดียวกับมาตรการและกลยุทธ์ที่สหรัฐอเมริกาใช้ในการปะลองกำลังกับประเทศจีนอย่างที่เราเห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบัน

References

- [1] BBC News. (April 3, 2018). *White House criticises China for \$3bn tariffs on US imports*. Retrieved November 20, 2018, from: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-43622862>.
- [2] BBC News. (June 29, 2019). *A quick guide to the US-China trade war*. Retrieved July 31, 2019, from: <https://www.bbc.com/news/business-45899310>
- [3] Xinhuanet. (June 28, 2018). *China and the World Trade Organization*. Retrieved November 20, 2018, from: http://www.xinhuanet.com/english/2018-06/28/c_137286993.htm
- [4] European Commission.(July 29, 2019). *China*. Retrieved July 31, 2019, from: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>
- [5] Straitstimes. (July 11, 2018). *EU to join Trump in criticising China's role in global trade*. Retrieved November 20, 2018, from: <https://www.straitstimes.com/world/europe/eu-to-join-trump-in-criticising-chinas-role-in-global-trade>
- [6] Marketwatch. (April 6, 2018). *Why is the US accusing China of stealing intellectual property?*. Retrieved November 20, 2018, from: <https://www.marketwatch.com/story/why-is-the-us-accusing-china-of-stealing-intellectual-property-2018-04-05>
- [7] BBC News. (July 13, 2018). *China trade surplus with US hits record high in June*. Retrieved on November 20, 2018, from: <https://www.bbc.com/news/business-44818316>
- [8] CNBC. (July 20, 2018). *4 powerful weapons China has in its arsenal to win the US-China trade war*. Retrieved on November 20, 2018, from: <https://www.cnbc.com/2018/07/19/4-lethal-weapons-china-has-to-help-win-the-us-china-trade-war.html>
- [9] Salzman, Avi & Liu, Evie. (2018). *The brewing U.S.-China trade war, Explained in Charts*. Retrieved July 31, 2019, from: <https://www.barrons.com/articles/the-brewing-u-s-china-trade-war-explained-in-charts-1523052689>
- [10] The Financial Times. (September 20, 2018). *Will the US-China trade war impact on global growth?*. Retrieved July 31, 2019, from <https://www.ft.com/content/8c33d966-bc13-11e8-8274-55b72926558f>.
- [11] AP News. (December 8, 2018). *Chinese executive facing US extradition appears in court*. Retrieved July 30, 2019, from <https://www.apnews.com/fb8df477588343918f6b5cfbef0a0472>.
- [12] Bloomberg. (December 12, 2018). *Vietnam wields cheap wages, Export deals as Aces in trade war*. Retrieved July 30, 2019, from: <https://news.bloomberglaw.com/international-trade/vietnam-wields-cheap-wages-export-deals-as-aces-in-trade-war-1>.

- [13] König, K., & others. (2020). *From imitation to innovation: Where is all that Chinese R&D going?*. Retrieved October 15, 2020, from: <http://www.nber.org/papers/w27404>.
- [14] World Affairs.(December 4, 2018). *Yukon Huang: Trading blows: The US-China trade war*. Retrieved on December 30, 2018, from: https://www.youtube.com/watch?v=_lfAzGKaSkA.
- [15] Jiranantakij, J. (2003). *The People's Republic of China's foreign policy toward the United States of America during the Clinton administration (1993-2001)*. Master of Arts Thesis in International Relations, Chulalongkorn University. (In Thai)
- [16] Ngeardee, P. (1999). *The United States economic roles toward Asia-Pacific: The Clinton Administration*. Master of Arts Thesis in Political Science, Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- [17] Sripumphet, S. (2011). *China's foreign policy towards Russia during Hu Jintao's period (2003-2009)*. Master of Arts Thesis in International Relations, Chulalongkorn University. (In Thai)
- [18] Allison, G. (2017). *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?*. Boston, New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- [19] Keohane, R.O., & Nye, J.S. (1973). Power and Interdependence. *Survival*, 15(4), 158-165.